

Fókuszban a hazai fapiac és fagazdaság

Jelen és jövő – beszélgetés a FAGOSZ elnökével

A fa alapú termékek előállításában érdekelt gazdálkodó szervezetek összefogása és képviselése a Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség, ismertebb rövidítéssel a FAGOSZ fő célkitűzése. Sulyok Ferenc elnökkel beszélgettünk a fapiac helyzetéről, meghatározó folyamatairól és jövőképeről.

– Milyen tendenciák jellemezték a 2020. évi fapiacot?

– Alapvetően egy igen erős kínálati piac alakult ki 2020-ra, és ez nem előzmények nélkül történt. Az európai gazdaság egyes szektoraiban a megtorpanás jelei mutatkoztak már 2019-ben, ami a kereslet csökkenését vetítette előre.

Eközben Közép-Európa fapiacára rázúdult a korábbi természeti károsodások miatt kényszerűen kitermelésre kerülő famennyiség, mely elsősorban Csehországból származó lucfenyő volt.

Mindezt tetézte az energetikai célú biomassza piacának összeomlása. A kínálati piac az árak csökkenését eredményezte, illetve azon erdőgazdálkodók részéről, akik ezt meg tudták tenni, a fakitermelések visszafogásával járt. A teljességhez hozzátartozik, hogy azért voltak „válságálló” termékek is, ide sorolható gyakorlatilag az összes akác iparifa választék.

– A világjárvány okozta gazdasági válság milyen mértékben hatott a különböző faválasztékok piacára?

– A már egyébként is kínálati nyomás alatt lévő fapiacon a világjárvány nyilván nem segített, de azt fontosnak tartom megjegyezni, hogy a problémák gyökere nem a járválynak tudható be.

A pandémia miatt néhány feldolgozó kapacitása tovább csökkent, de ez inkább átmeneti hatás volt. A járvány első sorban a határokon átnyúló távolsági értékesítéseknek okozott problémát és rendezte át a piacokat. Az export helyett, ahol csak lehetett, előtérbe került a belföldi értékesítés.

– Hogyan alakultak a keménylombos tűzifa kereslet-kínálati viszonyai a járvány évében?

– A tűzifa nem elsődleges célválaszték, az „termelődik”, ha kell, ha nem. A tervszerű erdőgazdálkodás, az üzemszerű működés közben a nevelővágásokat el kell végezni, az értékeesebb faanyagot adó fahasználatoknál pedig óhatatlanul keletkezik olyan mennyiség, ami tűzifán kívül másra nem alkalmas.

Azaz a tűzifa kínálat adott volt 2020-ban is, de ez nem találkozott a kereslettel. Az enyhe tél, az épületenergetikai fejlesztések és az egyéb alternatív fűtési módok terjedése igen alacsony keresletet és csökkenő árakat eredményezett.

Megjegyzem, önmagában véve a járválynak voltak pozitív hatásai is a piacra! Például a korábbiakhoz képest jóval kevesebb tűzifa érkezett az országba Romániából és Szlovákiából. Emellett a kényszerűségből otthon maradó lakosság egy része újból elkezdett „bíbelődni” a tűzifával, ráért arra,

hogy konyhakészre felkészítse, illetve biztonsági tartalékokat képezve betárolja.

Mindezek mellett úgy látom, hogy tudatosan foglalkozni kell a tűzifa minőségű faanyag felhasználásának kérdésével, mert a tűzifa árának rövid távú csökkentése nem tudja megállítani a lakossági kereslet tendenciózus csökkenését.

– Ehhez kapcsolódik a kérdés, hogy milyen nagyságrendben lehet realitása a tűzifa és a vágástéri apadék hasznosításának biomassza alapú erőművekben-fűtőművekben, az előttünk álló stratégiai időszakban? Az európai uniós támogatások változásával milyen átalakulások várhatóak ezen a területen?

– A lakossági tűzifa iránti keresletcsökkenés trendje egyértelmű, de az így „felszabaduló” mennyiség mértéke

már nehezen becsülhető, mivel az többek között függ az épületenergetikai beruházások ütemétől, a szabályozott árú energiahordozók konkurens áraitól, a gazdasági bővülés révén az életszínvonal-emelkedésből fakadó kényelmi szempontok erősödésétől.

Magam részéről a jelenlegi évi 3,5 millió m³-nyi mennyiségben megtermelt tűzifából 1 millió m³-re becsülöm a biomassza alapú fűtőművekbe átirányítható mennyiséget. Emellett ne feledkezzünk meg az egyéb apríték-alapanyagokról se!

Ide sorolom a vágástéri apadék feldolgozása révén keletkező aprítékot, a nevelővágásokból kikerülő és egyébként hasznosíthatatlan faanyag tűzkár-megelőzést szolgáló aprítékolásából származó mennyiségeket, a tuskópászták felszámolásakor keletkező tuskóaprítékot és végül, de egyáltalán nem utolsósorban a fapiari feldolgozóüzemek melléktermékeit.

Ezen utóbbi csoport jelenleg is hasznosul, de nem egy térségi fűtőműben, hanem jellemző módon keletkezési helyétől távol, gyakran külföldön.

Mindezek alapján fontosnak tartom, hogy a fagazdaság által előállított apríték hasznosítását ne csak az energetika irányába keressük.

A lap- és lemezipari felhasználás bővítése mellett erősen nyitni kell az alternatív hasznosítási lehetőségek irányába,

Sulyok Ferenc, a FAGOSZ elnöke, a KEFAG Zrt. vezérigazgatója

úgy mint az építőanyag-ipar, melioráció, szennyvíz- és hígtrágyakezelés, kertészeti termeszitőközeg-készítés. Az igazi nagy „durranás” pedig véleményem szerint a vegyipari hasznosítás lehetne.

– Vannak ezen a területen újszerű és zöld-technológiai lehetőségek, melyeket érdemes lenne a hazai faanyag-felhasználási fejlesztések terén célként kitűzni?

– A faanyag kémiai hasznosításának nemcsak jelentős jövője, hanem történelmi előzményei is vannak. Az Erdő Kémia Vállalat volt például az első hazai nagyüzemi falepárló gyár, ahol lombos faanyag feldolgozásával faszenet, ecetsavat, kátrányt, faszeszt és fagázt állítottak elő. Említhetem még a hajdani fenyőtülepárló üzemeket is.

Az új, innovatív találmányokról a FAGOSZ által üzemeltetett *fataj.hu* is rendszeresen hírt ad, gondolok itt a cellulóz- és papíripar biofinomítóira, vagy a fa alapú optikai kábelekre, de megemlítem azt a fa alapú műanyagot is, amely biológiailag lebomlik és újra feldolgozható. Fel kell hívnunk a vegyipar és innovációra nyitott szakközönség figyelmét, hogy hazánkban van egy folyamatosan újratermelő és az erdősültség növekedésének is köszönhetően egyre nagyobb mértékben rendelkezésre álló nyersanyagbázis.

A másik nagy terület az építőipari hasznosítás. Gondolok itt például a cementkötésű forgácsfa falazóblokkokra (ilyet már a szomszédságunkban, Szlovákiában gyártanak is), a rétegragasztott fapanelekre (CLT-lemezekre), vagy a fakéreg és faapríték alapú természetes hőszigetelőlapok előállítására.

– Az új technológiák mellett az elsődleges fafeldolgozás területén várható-e nagyobb volumenű beruházás?

– Sajnos nem tudok egyetlen nagyobb volumenű beruházásról sem a hazai fűrésziparban. A hazai falemezgyártóknál azonban már megvan a kapacitás-bővítési szándék (OSB is és MDF is), de ezek konkrét megvalósítási üteme még bizonytalan.

– Az euróáfolyam elmúlt évben történt jelentős változása milyen hatást váltott és vált ki az export értékesítés területén?

– Furcsának hangozhat, de az árfolyam önmagában véve alapvető mennyiségi átrendeződést nem vált ki. A világjárvány egyébként is az export ellen hatott, de az árfolyamhatás miatti exportpiaci előny általában mindig csak át-

meneti, rövid idejű. A belföldi feldolgozók ugyanis kénytelenek a saját felvásárlási áraikat a piachoz igazítani. Nem mellesleg, a nagyobb belföldi feldolgozók igencsak exportorientáltak, így a forint gyengülése az ő versenyképességüket javítja, a késztermékpiacon pedig a belföldi felvásárlási árak emelkedését kompenzálni tudják.

– Több külföldi országban – a jól működő, hosszú távú és folyamatos faanyagellátás érdekében – a hazai üzemek elsősorban hazai beszállítóktól szerzik be az alapanyaguk jelentős részét. Van-e reális esélye annak, hogy a közeljövőben a Magyarországon működő – főként a nagyobb – üzemekre is ez legyen a jellemző?

– Igen. Az elmúlt év tanulságai alapján az ellátási láncok rövidítése, a megbízható üzleti kapcsolatok kiépítése és fenntartása, a valódi partnerség Magyarországon is felértékelődött, s ezzel párhuzamosan a csábító lehetőségek, mint például a viharkárból származó olcsó csehországi faanyag, szintén eltűnnek a piacról.

– A szomszéd országok fapiaci folyamatai milyen mértékben befolyásolják a hazai faanyag-értékesítést? Ezen országok közül melyeknek van a legjelentősebb hatása?

– A hazai faanyag értékesítési lehetőségeit szomszédaink normál fapiaci folyamatai lényegesen nem befolyásolják. A hangsúly mindig a normál működéstől eltérő eseményeken van, mint például a természeti katasztrófák miatt dömpingszerűen megjelenő faanyagon (ld. csehországi fenyő),

A Fagazdasági Országos Szakmai Szövetség

A FAGOSZ gazdasági érdekképviselői szervezet. Szakmai, munkaadói érdekképviselőket lát el. Az átfogott szakterületek: erdőgazdálkodás, fafeldolgozóipar és fakereskedelem. A Szövetséget 34 cég alapította 1990 júniusában. Jelenleg 62 vállalkozás rendelkezik tagi státusszal, de több száz partnerrel együttműködve tartják fenn a FATUDAKOZÓ online cégadatbázist (www.fatudakozo.hu).

A FAGOSZ titkársága 1991 vége óta készíti a FATÁJ-t, ami kezdetben egy-két hetenkénti tájékoztató nyomtatott hírlevél volt a tagok részére, az aktuális hazai és nemzetközi hírekkel.

Ez 2007-óta már nyilvános hírportálon működik (www.fataj.hu), jelenleg heti 13.000 címzetthez eljutó e-hírlevéllel támogatva.

A FAGOSZ évente két fakereskedelmi konferenciát tart tagjainak, és több hazai műszaki bemutató és egyéb konferencia szervezésében is részt vesz. Fontos tevékenységük az elérhető adatokon alapuló statisztikai feldolgozások készítése a faipari és az erdőgazdálkodási szektor szereplői részére.

vagy az adott ország előre nehezen prognosztizálható kormányzati intézkedésein.

Ilyen például Romániában a faértékesítési licitek átmeneti felfüggesztése, a feldolgozatlan faanyag horvátországi exporttilalma, vagy az európai piacon hektikusan megjelenő ukrán eredetű faanyag tervezhetetlensége. Mindebből látható, hogy nehéz a jövőbe látni, de ezt a feldolgozók is tudják. Visszakanyarodok oda, hogy az ellátási láncok rövidítése, a megbízható üzleti partnerség az utóbbi évek tapasztalatai alapján felértékelődött.

– *A világjárvány utáni időszak milyen kihívások elé fogja állítani a fapiaci szereplőket?*

– A gazdasági megtorpanást mindig egy lendületesebb időszak követi. Világszerte várhatóak gazdaságélénkítő intézkedések. A fűrészipari, a lap- és lemezipar termékek, valamint a csomagolóanyagok iránti igények növekedésével és ezen termékek árának emelkedésével számolhatunk. Ennek jelei már most kézzelfoghatóak. A nagy kérdés, hogy mi lesz a faipari melléktermékek sorsa? Mennyit fog tudni ebből felvenni a lapgyártás, a cellulózyártás és nem utolsósorban az energetikai szektor? Problémákra a tűzifa és apríték-féleségek piacán számítok.

– *Az Európai Bizottság 2020 márciusában az Európai Zöld Megállapodás keretében és az új Iparstratégia részeként benyújtott egy cselekvési tervet a körforgásos gazdaság megvalósítására. Ennek egyik támogatott eleme lehet a faanyag újrahásznosítása. Tart-e attól, hogy a reciklikált faanyag fokozott megjelenése problémát okoz a sarangolt választékok tekintetében?*

– Nemi piaci ártrendeződés várható emiatt, de jelentősebb piaci problémát szerintem ez nem fog okozni. A reciklikált faanyag feldolgozásakor a megfelelő minőségű késztermékhez szükség van a sarangolt választékokból származó faanyagra is. Az ilyen faanyagot felhasználó gyártók egyébként is termelésbővítéseket terveznek, ez óhatatlanul húzni fogja magával a sarangolt választékok iránti keresletet is. Mindemellett érdemes látni, hogy a reciklikált faanyag korábban jellemző módon égetéssel hasznosult, azaz a faanyagként való újrahásznosítás az energetikai oldalon egy kis helyet is teremt a tűzifa és apríték-féleségek számára.

– *Elegendőnek tartja-e a magánerdő-gazdálkodók, az állami erdőt kezelő társaságok és a szakmai érdekképviseltek tevékenységét a faanyagmarketing területén?*

– Nyilván a faanyagmarketingből sohasem elég. A fő kérdés az, hogy ezt milyen forrásból tudjuk finanszírozni? A faanyag-felhasználás népszerűsítése minden piaci szereplőnek elemi érdeke, de ha a forrásokat kutatjuk, akkor rájövünk ágazatunk mostoha helyzetére. Be kell látnunk, hogy ezen a területen gyakorlatilag csak magunkra számíthatunk, nekünk kell meggyőznünk leendő vásárlóinkat a faanyag-felhasználás előnyeiről.

– *A döntéshozóknak milyen intézkedéseket javasolna, hogy a magyar faanyag-feldolgozás versenyképességét megőrizze, illetve növelhesse?*

– A feldolgozóipari korszerűsítések és beruházások ösztönzését tartom a legfontosabbnak. Kezdem azzal, hogy a meglévő fűrészipari feldolgozók döntő többsége kiöregedett gépekkel, elavult technológiával dolgozik. Ha el akarjuk kerülni a további üzembezárasokat, akkor lépni kell.

A meglévő kapacitások megőrzése mellett azonban céltalan támogatni kell a helyi feldolgozóipar bővítését is. Véleményem szerint ennek ugyanolyan nevesített vidékfejlesztési célnak kellene lennie, mint az agrárium egyéb termékeinek elhelyezése érdekében támogatott élelmiszerfeldolgozó üzemek létrehozása.

Mindezek mellett létkérdés a faipari melléktermékek piacának bővítése. A fűrészipar egyik sajátossága, hogy a hengeres fa feldolgozása során a késztermék mellett óhatatlanul nagy mennyiségben keletkeznek melléktermékek (szálas és darabos melléktermékek, kéreg, fűrészpor). A feldolgozás versenyképességéhez elengedhetetlen, hogy a melléktermékek piaci elhelyezése is megoldott legyen. Ehhez további beruházások kellenek, mint például térségi fűtőművek, vagy innovatív faanyag-felhasználást szolgáló beruházások (ld. vegyipar, építőipar).

– *Mindebben a munkában melyek a FAGOSZ legfontosabb szakmai feladatai, törekvései?*

– Az erdőgazdálkodás, fafeldolgozás és faterkeztetés tevékenységét összefogó érdekképviselői szervként a szakmai szövetségek építését, elmélyítését, az információáramlás biztosítását és a szélesebb közönség tájékoztatását tartom a legfontosabb feladatainknak.

Kiemelt partnereink közé tartozik az Agrárminisztérium, a FABUNIO, a MEGOSZ, a NAK, az OEE és a Soproni Egyetem. Az Agrárminisztérium felkérésének is eleget téve, célunk magyarországi erdeink favagyon-potenciáljának elemzése és az ebből levonható következtetések eljuttatása a döntéshozókhöz. Szakmai partnereinkkel együttműködve ösztönzzük az erdőgazdálkodók forrásainak bővítését és a fafeldolgozás fejlesztését. Erősen bízom benne, hogy sikerrel járunk!

Lomniczi Gergely

Fotók: KEFAG Zrt., Nagy László, Pinterest.com